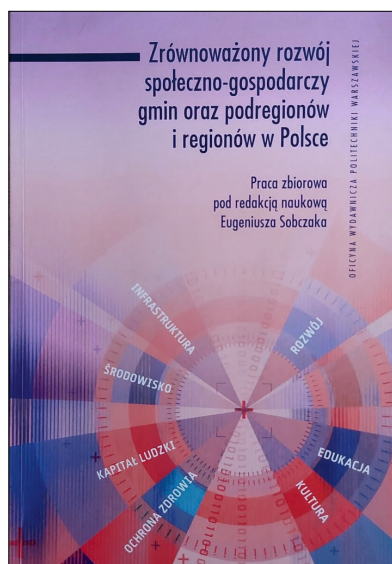

Recenzja książki *Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy gmin oraz podregionów i regionów w Polsce* pod redakcją Eugeniusza Sobczaka

Review of the book *Sustainable socio-economic development of gminas, subregions and regions in Poland* edited by Eugeniusz Sobczak

Język/Language: polski/angielski / Polish/English

Wydawnictwo/Publisher: Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej

Miejsce i rok wydania / Place and year of publication: Warszawa 2020

Liczba stron / Number of pages: 124

Koncepcja zrównoważonego rozwoju stała się w ostatnich latach przedmiotem zainteresowania wielu naukowców i badaczy, którzy analizują to zagadnienie zarówno w ujęciu teoretycznym, jak i praktycznym. Wcielanie w życie założeń zrównoważonego rozwoju (nazywanego także rozwojem trwałym, ciągłym, a nawet ekorozwojem) jest istotne nie tylko w wymiarze krajowym, lecz także regionalnym i lokalnym. Odbywa się w określonych warunkach prawnych,

ekonomicznych, społecznych, przyrodniczych oraz politycznych i może być rozpatrywane w różnych aspektach. Publikacja pod redakcją Eugeniusza Sobczaka jest poświęcona zagadnieniom, które bezpośrednio lub pośrednio wiążą się z koncepcją zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym na poziomie niższym niż krajowy. Powstała jako praca zbiorowa składająca się z siedmiu rozdziałów.

W rozdziale I przybliżono czytelnikom temat partnerstwa i współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego a organizacjami pozarządowymi. Autorzy syntetycznie opisali uwarunkowania, formalnoprawne podstawy i formy tej współpracy, a także bariery, na jakie ona natrafia. Szczególną uwagę zwrócili na nierówność stron – asymetrię władzy samorządowej i organizacji pozarządowych. We wprowadzeniu pojawiła się zapowiedź przedstawienia konkretnych rozwiązań i rekomendacji mających na celu podniesienie jakości tej współpracy – koniecznej do osiągnięcia kompromisu niezbędnego w zrównoważonym rozwoju – ale trudno odnaleźć je w opracowaniu.

Autor rozdziału II przyjrzał się zagadnieniu zróżnicowania poziomu i tempa wzrostu gospodarczego polskich województw i podregionów na poziomie NUTS 3, mierzonego dwiema wielkościami: PKB i wartością dodaną brutto. Posługując się tymi wskaźnikami, wskazał terytoria, które w latach 2002–2016 rozwijały się najszybciej, i te, które rozwijały się najwolniej. Ta część opracowania ma charakter empirycznej analizy danych, bez odniesień do uwarunkowań czy czynników mogących wpływać na prezentowane wyniki analizy dynamiki zmiennych.

Tematem rozdziału III są potencjał instytucjonalny i skuteczność administracji publicznej jako elementy wpływające na zrównoważony rozwój. Autorka przedstawiła wskaźniki odnoszące się do jakości stanowionego prawa, rządów i efektywności rządzenia, zaufania do instytucji publicznych, sądów i mediów, a także bezpieczeństwa i poczucia wpływu na losy kraju. Zaprezentowała też podstawowe dane ekonomiczne charakteryzujące nasz kraj oraz poziom wynagrodzeń w administracji i jej informatyzację. Na tej podstawie podjęła próbę oceny zmian instytucjonalnych w Polsce. Nie rozwinęła jednak, zasygnalizowanego we wstępie, wątku dotyczącego wpływu analizowanego zagadnienia na realizację założeń zrównoważonego rozwoju na poziomie kraju, regionu i gminy.

Rozdział IV został poświęcony bezrobociu oraz aktywnym formom walki z tym zjawiskiem na przykładzie rynku pracy w Łęborku. Autor pokazał, jak w trzech kolejnych latach kształtowała się tam stopa bezrobocia, a także omówił wybrane formy aktywizacji zawodowej bezrobotnych stosowane w latach 2018 i 2019. Opracowanie ma charakter typowego studium przypadku. Krótki horyzont czasowy analizy i brak powiązania omawianego zagadnienia ze stanowiącą temat przewodni publikacji koncepcją zrównoważonego rozwoju pozostawia czytelnika z uczuciem niedosytu.

Autorzy rozdziału V podjęli temat pomiaru poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego z wykorzystaniem syntetycznego miernika rozwoju, który – analizowany w długich szeregach czasowych – może być wykorzystywany do oceny narastania dysproporcji rozwojowych gmin. Do budowy miernika wybrali 15 wskaźników odnoszących się do sytuacji finansowej gmin, podmiotów gospodarczych, pracujących i bezrobotnych oraz migracji, poziomu wykształcenia i udziału ludności korzystającej z urządzeń infrastruktury komunalnej. Wartości syntetycznego miernika rozwoju obliczyli dla gmin wiejskich za lata 2003–2015. Na podstawie przeprowadzonych analiz sformułowali wnioski odnoszące się do przestrzennego rozmieszczenia gmin „uciekających” i „odstających” pod względem poziomu rozwoju. Zaproponowali także rekomendacje odnoszące się do wykorzystywania dobrych praktyk, analizy SWOT oraz współpracy jednostek samorządu terytorialnego jako elementów wspierających procesy rozwojowe w podstawowych jednostkach samorządu terytorialnego w Polsce.

Rozdział VI dotyczy specjalnych stref rewitalizacji – jednego z instrumentów równoważenia rozwoju gmin. Autorzy omówili zarówno zasady funkcjonowania takich stref, jak i narzędzia, które mogą być na ich terenie wykorzystywane przez gminy. W dalszej części rozdziału scharakteryzowali specjalne strefy rewitalizacji powołane w Polsce na mocy Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji oraz opisali wykorzystywane w nich narzędzia. Analizy przeprowadzone przez Instytut Rozwoju Miast i Regionów wskazują, że narzędziami najczęściej stosowanymi przez gminy i ocenianymi przez nie jako skuteczne są dotacje do remontów nieruchomości prywatnych oraz prawo pierwokupu. Szkoda, że autorzy nie wykorzystali wyników badań statystyki publicznej z zakresu rewitalizacji¹.

Publikację zamyka rozdział poświęcony formalnoprawnym aspektom zarządzania finansami w jednostkach samorządu terytorialnego. Autor bardzo pobieżnie przedstawił istotę i specyfikę finansów jednostek samorządu terytorialnego, jak również ich podstawy prawne, określające zasady zarządzania finansami samorządowymi. W dalszej kolejności omówił zagadnienia nadzoru i kontroli nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego, zwłaszcza w sferze finansów, oraz dyscypliny finansów publicznych. Podjął się także oceny wpływu wielkości wydatków gmin *per capita* na poziom zrównoważonego rozwoju tych jednostek mierzonego zgodnie z metodologią Uniwersytetu Warszawskiego (ale bez jej prezentacji czy komentarza). Ta część opracowania w zasadzie nie odnosi się do tematyki zrównoważenia rozwoju gmin.

Rozważania zawarte w recenzowanej publikacji można potraktować jako wkład w toczącą się obecnie dyskusję na temat zrównoważonego rozwoju. Część podjętych w niej zagadnień jest niezbyt często poruszana w kontekście równoważenia rozwoju społeczno-gospodarczego, co może zainspirować innych badaczy do zainteresowania się nimi. Pozycję można zatem polecić szczególnie osobom, które poszukują przedmiotu badań z zakresu równoważenia rozwoju gmin, powiatów, województw i całego kraju.

Dorota Wyszowska

Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Ekonomii i Finansów; Urząd Statystyczny w Białymstoku, Polska / University of Białystok, Faculty of Economics and Finance; Statistical Office in Białystok, Poland. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1084-5341>

---

¹ Zob. *Pozyskanie danych z zakresu rewitalizacji na poziomie gmin za lata 2018–2019*. <https://stat.gov.pl/statystyki-eksperymentalne/obszary-funkcjonalne-oraz-dostepnosc-terytorialna/pozyskanie-danych-z-zakresu-rewitalizacji-na-poziomie-gmin-za-lata-2018-2019,12,1.html>.